

TRAGINERS

En Pito de Cal Tet, amb la seva mula, a principis dels anys seixanta.

En Pere Solà (el vell Justet), de Llanars, al pas d'en Janet, a Setcases, a principis dels anys vint.

L'ofici de traginer deu ésser un dels més antics del món. L'home, des de la seva aparició a la Terra, ha tingut la necessitat del transport, el qual, primerament fou realitzat pel mateix home, i, amb el temps, hom comptà amb l'ajut d'animals al seu abast, degudament ensenyats. Amb l'aparició dels diferents oficis, l'especialitat del transport recaigué en la figura del traginer, el qual, en la nostra Vall, durant molts i molts anys, ha estat molt estesa i arrelada.

El traginer ha jugat un paper molt important al llarg de la història de la societat pre-industrial. No solament ha estat transmissor de mercaderies, sinó també de cultura. Ha actuat de difusor de notícies i, fins i tot, la seva comesa com element de relació entre poblacions sovint aïllades, ha estat decisiva. Els mètodes emprats han estat motiu de classificació, i, així, a Barcelona, el 1661 foren diferenciats dels traginers, els traginers de mar o de ribera, que transportaven del mar cap a l'interior, utilitzant muls, dels llogaters de mules, que usaven carros i carretes, i dels bastaigos de capçana, que solament feien ús de llur força. Això els portà a organitzar-se en gremis, i així, al segle XVIII, a Mataró, tenim notícies del judici sonat que el gremi de traginers i carreters guanyà al de llogaters de mules, de Barcelona. Normalment, arreu, els traginers celebraven llur patró per Sant Antoni Abad, que a les dues vessants del nostre Pirineu eran especialment solemne. Però al Bergadà els traginers estaven inclosos dins la confraria de Sant Eloi, amb ferrers i fusters. De tot això, avui solament ens queda la Festa dels Traginers que, any rera any, encara hem celebrat al poble de Balsareny (Bages), i en algú lloc més.

Actualment l'ofici de traginer, com tants d'altres (perlers, teixidors, matalassers, etc.), ha desaparegut. La mecanització dels transports se l'ha carregat. El darrer traginer de la nostra Vall, si no em falla la memòria, ha estat en Pito de Cal Tet, de Setcases. Fins fa relativament poc, encara se'l podia veure, amb la mula, desemboscant per aquests mons de Déu, o traginant feto per molts indrets.

En Josep Picart i Molas ha nascut a Setcases, a la casa de Cal Tet, el 28 de març de 1923. És fill d'en Josep Picart i Pagès i de la Magdalena Molas i Rus, i té un germà, en Valentí. Està casat amb la Francesca Planella i Carola, i té dues filles, la Francesca i la Margarida.

Ben aviat s'inicià en l'ofici de pastor, el mateix que exerceix el seu pare, i de seguida el simultanià amb el de pagès i traginer. De bon primer des dedicà a desembosc, però de seguida li començaren a ploure altres ofertes per

tots costats. Són moltes les hores que en Pito ha passat arrossegant arbres pels boscos de Carboners, Caràs, Beget o Planés, i també moltes les peripècies que ens podria contar ell mateix, ocorregudes en dies de fred, neu o pluja. A començaments dels anys 60 tingué un greu accident: caigué de la mula amb tanta mala sort que es trencà la cama, i estigueren a punt de tallar-la-hi. Jo mateix, l'any 1963, trobant-me a Barcelona, estudiant, el vaig veure per les Rambles passejant, amb la cama enguixada, en plena recuperació.

Durant molts anys, com he dit, a la nostra Vall l'activitat traginer ha estat molt intensa. L'excursionisme de diners usà sovint aquests serveis. Però potser foren les grans caceres, que durant gairebé tota la primera meitat del nostre segle s'organitzaren a les nostres terres, les que més empenta donaren a l'activitat. La gent de la meua edat recorda amb nostàlgia el pas de traginers vinguts de gairebé tots els pobles de la Vall, amb llurs mules carregades fins les orelles, de camí cap a Ulldeter. De petit, recordo perfectament en Justet, de Llanars; en Pei, de la Roca; en Pito Moliner, de Camprodon; en Sila, de Setcases; en Pito de Cal Tet, de Setcases; en Martí de Can Ras, de Setcases; en Cesc de Can Salvó, de Setcases, i una llarga filera de noms.

Durant molt de temps, a Setcases era impensable dissociar en Pito de Cal Tet, de la seva mula. Gairebé sempre, on veies l'un, veies l'altre. Era Sant Pere, i calia donar sal al bestiar, a la Balneta. Doncs, ja veies en Pito, amb la mula carregada de sal, cap a les Saleres. O era l'ICONA que havia decidit la col·locació de fites. En Pito, amb la mula, era l'encarregat de la seva distribució. Fins i tot, quan el poble sencer acudí a buscar alumini a la Serra de Caret (Conflent), on s'havia estavellat un avió a principis dels anys 50, en un acte flagrant de contraban, en Pito hi acudí amb la mula. Durant molts anys fou una imatge veritablement entranyable.

Avui, a la nostra Vall, ja no n'hi ha de traginers. Però sí ens queden persones que ho han estat. Tots ells tingueren animals de càrrega, encara que en Pito fos el darrer en desprendre-se'n, i tots ells són, doncs, una part important de la nostra història viva.